

Risiko ved hold og import av lama og alpakka

Forfatter

Lisbeth Hektoen, Helsetjenesten for sau - Animalia

Sammendrag

Lama og alpakka har mange smittsomme sykdommer felles med både småfe og storfe. Hold og import av lama og alpakka utgjør derfor en risiko for husdyrhelsa.

Publisert

2015

Referanse

Sau og Geit 2/2015

Utskriftsdato

08.09.2017 www.fag.nsg.no

Risiko ved hold og import av lama og alpakka

Lama og alpakka har mange smittsomme sykdommer felles med både småfe og storfe. Hold og import av lama og alpakka utgjør derfor en risiko for husdyrhelse.

Tidligere i år har det blitt påvist saueskabb på alpakka og det er også mistanke om paratuberkulose på en alpakka i et annet dyrehold. Lama og alpakka holdes ofte sammen med småfe eller storfe i Norge, men det er det god grunn til å være forsiktig med.

Saueskabb og paratuberkulose

I januar ble det påvist saueskabb (skabbmidden *Psoroptes ovis*) på alpakka. Det er også sterk mistanke om paratuberkulose på en alpakka i et annet dyrehold. Saueskabben er endelig bekreftet, mens mistanken om paratuberkulose fortsatt er under utredning.

Saueskabb er en A-sjukdom i Norge. Det vil si at den er på lista over de aller mest alvorlige, smittsomme dyresjukdommene, sammen med mer kjente sykdommer som munn- og klauvsjuka og rabies. Paratuberkulose er en B-sjukdom som i Norge har vært et problem på geit i en del områder, og som det er brukt mye ressurser på å bekjempe i prosjektet *Friskere geiter*. Dette er altså sykdommer som både myndighetene og husdyrnæringa vil sette inn store ressurser på å bekjempe, fordi de har alvorlige konsekvenser for husdyrhelse og produksjon.

Saueskabb og paratuberkulose er bare to av mange smittsomme sykdommer som alpakka og lama (kamelider) har felles med storfe og/eller småfe. Andre eksempler på alvorlige sykdommer de har felles er brucellose, tuberkulose, leptospirose og BVD (bovin virus diaré som har blitt utryddet fra storfe i Norge), for å nevne noen. Dette er sykdommer vi

(Foto: Sissel Nystad)

ikke har i Norge og som vi risikerer å få inn ved import av alpakka og lama. Parasitter (både utvendige og innvendige) utgjør også en betydelig risiko. Det gjelder både nye arter og arter vi allerede har, men der vi risikerer å få inn parasitter som er resistente mot parasittmidlene vi bruker.

Det kan ikke sies med sikkerhet om påvisningen av saueskabb eller mistanken om paratuberkulose hos alpakka er knyttet til import, men det illustrerer uansett at kontakt med lama

og alpakka innebærer en risiko for annet husdyrhold.

Hold og import av lama og alpakka i Norge

I en oppgave skrevet av studenter ved Norges veterinærhøgskole i 2013, angis det at det er 167 kjente dyrehold med lama og alpakka i Norge (tall fra Mattilsynet). I en spørreundersøkelse som ble gjort i forbindelse med denne oppgaven, angir eierne av lama og alpakka i stor grad at disse dyra holdes

sammen med andre husdyr: 31% har storfe og/eller småfe på samme gård, 31% har hest, gris og/eller fjørfe. Dette viser at det er en betydelig risiko for overføring og spredning av smittsomme sykdommer på tvers av artene.

De første lamaene ble importert til Norge i 1998. I de seinere åra er det imidlertid alpakka som har blitt den mest populære arten. I perioden 2005-2013 ble det importert 26 lamaer, de fleste fra Danmark. Tallet for import av alpakka var i samme periode 218 dyr. De fleste alpakkaene kom fra New Zealand (95 dyr), Chile (46 dyr) og Australia (27 dyr). I 2014 ble det i henhold til tall fra Tollvesenet importert 46 alpakkaer.

Dyra kommer altså ofte fra land med et ganske annet sykdomsbilde enn vi har i Norge. Selv om dyrene testes for en del sykdommer i tilknytning til importen og må stå i karantene i minst 6 måneder, gir ikke det noen fullstendig sikkerhet. Man kan aldri teste seg til 100% sikkerhet for at dyr er fri for smittsomme sykdommer, blant annet fordi tilgjengelige tester i liten grad er laget for lama og alpakka og dermed er usikre. En del av sykdommene utvikler seg også langsomt og er vanskelig å påvise i en tidlig fase. Parasitter og resistens mot parasittmidler er ikke med i kravene som

stilles ved import og undersøkes ikke rutinemessig.

Etter karantenen er det heller ikke noe offentlig regelverk som hindrer forflytning av lama og alpakka på kryss og tvers av Norge. Det er ikke noe forbud mot flytting av hodyr mellom besetninger eller forbud mot overføring over fylkesgrensene for disse artene, slik vi er vant med fra saueholdet. Det gjør risikoen for å spre sykdom vi eventuelt får inn til ulike deler av landet, betydelig.

Anbefalinger

Vi fraråder generelt småfeholdere å holde lama og alpakka, og å ha kontakt med slike besetninger. Man bør unngå å kjøpe livdyr (inkl. vær) fra besetninger med både småfe og kamelider. Ekstra forsiktig skal man være med kontakt med besetninger som har importert lama eller alpakka i seinere år, eller har mottatt dyr fra besetninger som har importert.

For personer og utstyr som har vært i besetninger med lama og alpakka må man følge generelle smittevern-anbefalinger og hygieneråd (overtrekkstøy, skifte fottøy, rengjøring av utstyr osv.).

Av Lisbeth Hektoen,
Helsetjenesten for sau - Animalia
lisbeth.hektoen@animalia.no

Saueskabb

Saueskabb forårsakes av midden *Psoroptes ovis* og er en A-sykdom i Norge. Mattilsynet håndterer saueskabb som en A-sykdom også på andre arter enn sau, inkludert alpakka. Det medfører blant annet utredning av kontakter, restriksjoner på flytting av dyr og organisert bekjempelse av sykdommen.

Skabbmidden graver ganger i huden. Dette gir kløe, ullavfall, sårddannelser og produksjonstap, og kan bli et alvorlig dyrevelferdsproblem. Sykdommen skaper store problemer i saueholdet i mange land. I Norge var saueskabb utbredt på Vestlandet på 1800-tallet og ble bekjempet gjennom en kostbar og arbeidskrevende kamp, som pågikk fra ca. 1850 fram til det siste tilfellet ble rapportert i 1894.

Selv om bekjempelse og behandling er noe enklere i dag enn på 1800-tallet, er saueskabben vanskelig å kontrollere og bekjempe når den først har fått spredd seg og etablert seg i sauebestanden. Det har de blant annet erfart i Storbritannia der de bekjempet sykdommen i 1952, men fikk den inn igjen i 1973 med import av sau. Etter at de nesten lyktes med å bekjempe saueskabb på nytt, ble ressursene til bekjempelse skåret ned på 80- og 90-tallet og forekomsten økte igjen. I dag affiserer sykdommen mange tusen sauebesetninger i Storbritannia og anses som et av de store velferdsproblemene i saueholdet.

Saueskabb er en sykdom vi absolutt vil holde Norge fri for!

Felles parasitter

I avføringsprøver fra lama og alpakka i Norge er det funnet mange ulike parasitter som også kan smitte til storfe og småfe. Det er funnet både «nye» parasitter (*Camelostrongylus*), og parasitter som allerede finnes hos norske husdyr. Selv om mange av dem er arter vi allerede har i landet, er dette allikevel ikke uproblematisk. Mange av alpakkaene og lamaene kommer fra land der resistens mot parasittmidler er mye mer utbredt enn i Norge. I Sverige er det funnet *Haemonchus* (blodsugende løpeorm - bildet) hos importert alpakka som var resistent mot flere typer parasittmidler. *Haemonchus* gir problemer også i norske sauebesetninger, og slike resistente parasitter i saueholdet kan gi store utfordringer.

(Foto: Atle V. M. Domke)

SPINNVILT

rokker, spinneutstyr,
kardemaskiner, kammer m.m.
SPINNEKURS.

www.spinnvilt.no